

บทปริทัศน์หนังสือ
(Book Review)

Historical Sex Work: New Contributions from History
and Archaeology

Reference: Fellows, K.R., Smith, A.J., & Munns, A.M. (Eds.). (2020).
Historical Sex Work: New Contributions from History and Archaeology.
Gainesville, FL: University Press of Florida.

โดย
ธนิช เลิศชาญฤทธ์
ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมที่นักวิชาการสายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ศึกษาวิจัยกันค่อนข้างมากในปัจจุบันมีหลายเรื่อง เช่น ความเท่าเทียมในสังคม เพศสภาพ ความรุนแรง เสรีภาพ ประเด็นเหล่านี้เริ่มเป็นที่สนใจของนักวิชาการสายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์อีกกลุ่มหนึ่งซึ่งเน้นเรื่องอดีต เช่น นักโบราณคดี นักประวัติศาสตร์ นักประวัติศาสตร์ศิลปะ นักวิชาการในสายหลังนี้เริ่มศึกษาประเด็นทางสังคมที่ถูกกละเลยหรือมองข้ามมานาน ดังตัวอย่างเรื่องการค้าประเวณีหรือธุรกิจการให้บริการทางเพศ ในหนังสือที่ผู้ปริทัศน์จะกล่าวต่อไป ควรกล่าวด้วยว่าการค้าประเวณีคงมีมานานในสังคมมนุษย์ เพียงแต่เรื่องนี้ไม่ได้รับความสนใจมากนักเมื่อเทียบกับเรื่องอื่น ๆ เช่น วิถีชีวิตโดยรวม เทคโนโลยี ประเพณี พิธีกรรม

หนังสือ *Historical Sex Work: New Contributions from History and Archaeology* เป็นตัวอย่างงานศึกษาโดยใช้วิธีวิทยาทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ในการค้นหาความจริง หรือการขยายมุมมองเพิ่มเติมเกี่ยวกับ

การค้าประเวณีในกรณีสังคมอเมริกันในช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึงช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 กล่าวได้ว่างานศึกษาโดยใช้วิธีวิทยาทางโบราณคดีในการสร้างความรู้ใหม่เกี่ยวกับประเด็นทางสังคมในอดีตที่ไม่เก่ามากนักหรือประวัติศาสตร์สมัยใหม่ยังมีไม่มากนัก

ในแง่รูปแบบ หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือรวมบทความ (13 บทความ) ของนักวิชาการ 2 สายหลัก คือนักโบราณคดีและนักประวัติศาสตร์ ซึ่งมีประเด็นร่วมเดียวกันคือเรื่องการค้าประเวณีซึ่งมีกระจายทั่วสหรัฐอเมริกาในช่วงเวลาที่กล่าวมาข้างต้น มีภาพประกอบ (ขาว-ดำ) ตารางสรุปข้อมูล และแผนที่ประกอบพอประมาณ อย่างไรก็ตามจุดร่วมที่สำคัญของบทความต่าง ๆ ในหนังสือเล่มนี้อยู่ที่การเน้นย้ำเรื่องวิธีวิทยาในการศึกษาประเด็นทางสังคมดังที่บรรณาธิการทั้ง 3 คนได้กล่าวอย่างชัดเจนในบทที่ 1 ในหนังสือ นั่นคือการใช้หลักฐานปฐมภูมิ (primary source evidence) หรือหลักฐานชั้นต้น ไม่ว่าจะเป็นเอกสารประวัติศาสตร์ที่เป็นภาพถ่าย ภาพวาด บันทึกการไต่สวนในศาล ข้อมูลสถิติ บุคคลที่เป็นแหล่งข้อมูลชั้นต้น (first-person sources) รวมทั้งโบราณวัตถุจากการขุดค้นทางโบราณคดี เพื่อเปิดมุมมองใหม่ ขยายขอบเขตความเข้าใจ และสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการค้าประเวณี เนื่องจากหลักฐานเหล่านี้มีความน่าเชื่อถือและมีข้อเท็จจริงชัดเจน เช่น ชื่อ ที่อยู่ คำให้การ วัตถุทางวัฒนธรรมที่หลงเหลืออยู่จริงและประจักษ์ชัด

ในแง่เนื้อหา หนังสือเล่มนี้มีเรื่องหลัก (theme) ที่น่าสนใจหลายเรื่องและนำไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาประเด็นการค้าประเวณีในพื้นที่อื่นของโลก รวมถึงในประเทศไทย เช่น กำเนิด (origin) เพศสภาพ (gender) เพศวิถี (sexuality) ชนชั้นทางสังคมและเศรษฐกิจ (socioeconomic class) บริบททางสังคมในมุมกว้าง (larger societal context) สถานที่และพื้นที่การค้าประเวณี (place and space) เชื้อชาติ (race) เรื่องหลักเหล่านี้ได้รับการนำเสนออย่างน่าสนใจและน่าค้นหาความจริงเพิ่มขึ้น เช่น เรื่องกำเนิดของการค้าประเวณีในสหรัฐอเมริกา นักประวัติศาสตร์ท่านหนึ่งเสนอว่าการ

ค้าประเวณีน่าจะเกิดขึ้นพร้อมกับการขยายตัวของสังคมเมืองขนาดใหญ่ แบบมหานครและเริ่มจากกิจการโสเภณีสาธารณะ (public prostitution) มีบันทึกแผนผังย่าน ตำแหน่งและจำนวนของช่องโสเภณี (brothel) และ สำมะโนช่องโสเภณีอย่างชัดเจนดังเช่นที่พบในเมืองวอชิงตันดีซี (Washington, DC.) ซึ่งเป็นเมืองหลวงของสหรัฐอเมริกา อีกเรื่องหลักที่น่าสนใจคือเรื่อง ขนชั้นทางสังคมและเศรษฐกิจของโสเภณี นักโบราณคดีใช้วัฒนธรรมทางวัตถุ หลากหลายอย่างที่หลงเหลือในแหล่งช่องโสเภณี เช่น ภาชนะ อุปกรณ์ตกแต่ง ห้องบริการ เสื้อผ้าอาหาร เครื่องสำอาง วัตถุทางวัฒนธรรม เหล่านี้ทำให้เราเห็นภาพชีวิตและแบบแผนการบริโภคของหญิงบริการ ซึ่ง สามารถเปรียบเทียบกับลูกค้าและเพื่อนบ้านของหญิงโสเภณีและธุรกิจการค้าประเวณีได้ว่ามีความแตกต่างทางสถานภาพหรือมีลำดับชั้นอย่างไร (เช่น โสเภณีชั้นต่ำ โสเภณีชั้นสูง) แนวทางการศึกษาทางโบราณคดีเช่นนี้เป็นประโยชน์ ต่องาน “โบราณคดีช่องโสเภณี” ที่นักโบราณคดีและนักวิชาการสาขาอื่น หลายคนในสหรัฐอเมริกาใช้การวิเคราะห์วัฒนธรรมทางวัตถุที่พบในช่องโสเภณีเพื่ออธิบายว่าการค้าบริการทางเพศเชื่อมโยงหรือเกี่ยวข้องกับเงื่อนไขทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจในแต่ละยุคอย่างไร

กรณีศึกษาในหนังสือเล่มนี้มาจากเมืองต่าง ๆ ทั้งเมืองเล็กและเมืองใหญ่ ในมลรัฐต่าง ๆ ทั่วสหรัฐอเมริกา ซึ่งยืนยันว่าธุรกิจการค้าประเวณีเป็นธุรกิจแพร่หลาย บางความน่าสนใจอมุมที่เกี่ยวกับโสเภณีหรือมุมมองของโสเภณี เกี่ยวกับการค้าประเวณี บางบทความกล่าวถึงมุมมองของ “แม่เล้า” ที่ทำธุรกิจการค้าประเวณี ยิ่งไปกว่านั้นยังมีกรณีศึกษาในมุมมองของธุรกิจการค้าประเวณีนั่นคือเรื่องความเป็นชาย และวัฒนธรรมความผูกพันในสังคมที่นิยมเพศเดียวกัน ธุรกิจการค้าประเวณีมีส่วนส่งเสริมอัตลักษณ์ของสังคมเช่นนี้ นอกจากนี้ยังมีประเด็นเรื่องสุขภาพและการรักษาโรคที่เกิดจากเพศสัมพันธ์จากบริการทางเพศ

กล่าวโดยสรุป หนังสือเล่มนี้เป็นตัวอย่างขั้นดีในแง่การใช้วิธีวิทยาทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีในการศึกษามิติทางสังคม วัฒนธรรม และ

เศรษฐกิจของมนุษย์ ที่ไม่ค่อยพบเห็นในแวดวงวิชาการด้านมนุษยศาสตร์มากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้วัฒนธรรมทางวัตถุ (material culture) เพื่อสร้างองค์ความรู้และขยายขอบเขตพรมแดนความรู้เกี่ยวกับมนุษย์ทั้งในอดีตอันไกลโพ้น อดีตใหม่หมาด และร่วมสมัย หนังสือเล่มนี้เป็นประโยชน์และน่าสนใจสำหรับนักประวัติศาสตร์ นักโบราณคดี และนักวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์